

קונטרס

כְּדַאי לְחַכּוֹת

יחזק ויאמץ את כל בר ישראל שיחזיק במדת
הסבלנות, ויגלה לאדם אשר כל הצרות שסובל הן רק
מחמת דחיקת השעה, ואין לו סבלנות לחכות, ויעורר
על תפלה ושיחה בינו לבין קונו, אשר דבר זה יביא
לו כל הטוב בחיים.

בְּנוֹי וּמְיֻסָּד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קַדִּישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תְלַמִּידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רַז לֹא אָנִיס לֵיהּ

רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמְשַׁלֵּב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּכִים וּמְאַמְרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: כָּל מִי שְׁמַחֲכָה יוֹתֵר — הוּא מְנַצֵּחַ
בְּחַיָּו, וְכָל מִי שְׁמַמְהָר — הוּא נִכְשָׁל וְאוֹבֵד; כִּי אֵי
אֶפְשֶׁר לְנִצָּחַ בַּמִּלְחָמָה בֵּין בְּגִשְׁמֵי וּבֵין בְּרוּחַנֵי, אֲלֵא
עַל-יַדֵּי מַדַּת הַסְּבָלָנוֹת וְעֲצָבִים חֲזָקִים, הֵינּוּ מִי שְׁסוֹכֵל
יוֹתֵר וַיֵּשׁ לוֹ עֲצָבִים חֲזָקִים וּמִתְאַזֵּר בְּסְבָלָנוֹת — לְבִסּוּף
מִצְלִיחַ וְנוֹחַל נִצְחוֹן, לֹא-כֵן מִי שְׁפָגָה סְבָלָנוֹתוֹ וְעֲצָבָיו
נִמְתָּחִים וְנִחְלָשִׁים, וּמֵאֲבֵד עֲשֵׂתוֹנוֹתָיו, הוּא נוֹחַל כְּשֵׁלוֹן
בְּחַיִּים, וְאוֹבֵד וְנֹאכֵד לְגַמְרֵי; וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרֵי מִי שְׁקוֹנָה
לְעֲצָמוֹ אֶת הַמַּדָּה הַיְקָרָה הַזֹּאת שֶׁל סְבָלָנוֹת וְאֲרִיכוֹת
אֲפִים, וּמֵאֲרִיף אֶף עַל כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו, שְׂאֵז בְּוַדָּאֵי
יִנְצַח סוּף כָּל סוּף.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תרסג)

קונטרס

כְּדַאי לְחַפּוֹת

א.

אהובי, בני היקר, עליך לדעת אשר בזה העולם עוברים על כל אחד כל מיני בעיות וצרות ויסורים, מרירות ומכאובים, קטנות וחלישות הדעת, עד שמרב הבלבולים שעוברים על האדם הוא מאבד את עשתונותיו, והוא בורח, ולהיכן בורח? אל הרע והכשלוץ, ומסתבך באכזבות שלא תאר ולא שער לעצמו כלל; כי באמת יש לכל אדם עתיד בזה העולם, ואפלו מי שכבר עבר עליו מה שעבר בחייו, כל מיני משברים וגלים, ואפלו שנכשל בפגם הברית, ונטמא מחו ומחשבתו במה שנטמא, והוא מלא הרהורים רעים וספקות ובלבולים רעים, עם כל זאת עדין יכולים לצאת מזה. ואפלו אלו שנסתבכו בכסף, ונפלו בחובות, ועברו עליהם כל מיני משברים בחייהם, עם כל זאת עדין יש להם תקוה לתקן את הכל אם רק תהיה להם סבלנות

לְחַכּוֹת. אֲבָל הַצָּרָה שֶׁל הָאָדָם, שֶׁהוּא נִשְׁפָּר, וְכִבֵּר אֵינוֹ יְכוּל לְחַכּוֹת, וְדוּחַק אֶת הַשָּׁעָה. וְחַכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אָמְרוּ (בְּרֵכוֹת 70): כָּל הַדוּחַק אֶת הַשָּׁעָה — הַשָּׁעָה דוּחַקְתּוֹ; מִי שֶׁמִּתְעַקֵּשׁ שְׂיֵהִיָּה דִיקָא כְּמוֹ שְׂרוּצָה, לְבִסּוּף נַעֲשֶׂה בְּדִיוֹק הַהֶפֶךְ מִמָּה שֶׁהוּא רָצָה, וְזֶה מִלְּחִיץ אוֹתוֹ וּמְכַנִּיסוֹ בְּצָרוֹת וּבִיסוּרִים וּבְמִרְרוֹת גְּדוֹלָה. וְזֶה סוֹבֵב עַל כָּל אָדָם מִבְּחֹר צָעִיר עַד אֲבִיר בְּגִיל עֲמִידָה וְעַד זֶקֶן הַהוֹלֵךְ עִם מַקֵּל, כָּל זְמַן שֶׁאָדָם לֹא קָנָה לְעַצְמוֹ מִדַּת הַסְּבָלָנוֹת שֶׁ"כְּדַאי לְחַכּוֹת" וּמִשְׁתַּלֵּם לְהַמְתִּין, אֲזִי הוּא בְּבַעֲיוֹת עֲצוּמוֹת, כִּי דְחִיקַת הַשָּׁעָה שֶׁדוּחַק עֲצָמוֹ שֶׁמְכָרָח לְהִיּוֹת תִּכְף-וּמִיד כְּמוֹ שֶׁהוּא רוּצָה, זֶה אֲשֶׁר מְאֵבֵד אֶת עֲשֵׂתוֹנוֹתָיו וְדַעְתּוֹ וְנוֹפֵל בַּפֶּח, וּמְסַתֵּב בְּצָרוֹת וּבִיסוּרִים וּבְמִרְרוֹת עֲצוּמָה. לְזֹאת רָאָה, אֱהוֹיבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְהִיּוֹת חֲכָם, וְתִזְכֹּר אֲשֶׁר "כְּדַאי לְחַכּוֹת", אִף שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁעֲכָשׁוּ עוֹבְרִים עָלַיָּה הַרְבֵּה מִשְׁבָּרִים וְגַלִּים, הֵן בֵּימֵי נַעֲוִירָךְ אֶתָּה נִפְגָּם בַּפְּגָם הַבְּרִית וּבַהוֹצָאת זֶרַע לְבִטְלָה, וְהַמַּח וְהַמְחַשְׁבָּה שֶׁלָּךְ מִבְּלָבָלִים אוֹתָךְ, וְאֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה לַעֲשׂוֹת, וְהֵן אִם אֶתָּה בְּגִיל עֲמִידָה וְהִנֵּךְ רַץ אַחַר פְּרִנְסַתְךָ, וְכָל מָה שֶׁאֶתָּה רוּצָה לַעֲשׂוֹת הוֹלֵךְ לָךְ בְּדִיוֹק הַהֶפֶךְ, וְהֵן בְּזַקְנֶתְךָ כְּשֶׁאֶתָּה חָלוּשׁ מְאֹד, וְהוֹלֵךְ מֵרוּפָא לְרוּפָא וְכָל אֶחָד נוֹתֵן לָךְ תְּרוּפוֹת אַחֲרוֹת, עָלֶיךָ לְזַכֵּר אֶת הַמַּלְאִים הָאֵלוֹ: "כְּדַאי לְחַכּוֹת", כִּי אִם אֵין מְחַכִּים בְּסְבָלָנוֹת, אֲזִי מְסַתֵּבְכִים בִּיסוּרִים עֲצוּמִים, כִּי כָּל הַחַיִּים

כְּדַאי לְחַכּוֹת

מט

מְלֵאִים נְסִיוונוֹת קָשִׁים וּמָרִים, מֵעַת גִּיל צָעִיר יֵשׁ אֶז
נְסִיוונוֹת אַחֲרִים, וּמֵעַת גִּיל הָעֲמִידָה יֵשׁ צָרוֹת וַיְסוּרִים
אַחֲרִים וּמֵעַת גִּיל הַזְקֵנָה יֵשׁ צָרוֹת וַיְסוּרִים אַחֲרִים, וְאִי
אֶפְשָׁר לְעֵבֵר אֶת זֶה הָעוֹלָם, אֲלֵא עַל-יַדִּי סְבָלְנוֹת
וְהִמָּתְנָה, כִּי יֵשׁ בְּנֵי-אָדָם שְׁעוֹבְרִים לָהֶם כָּל הַחַיִּים וְאִין
מֵרְאִים לָהֶם מִן הַשָּׁמַיִם הֵיכֵן הֵם אוֹחֲזִים, וְזֶה הַנְּסִיווֹן
הַכִּי קָשֶׁה; כִּי בְּאֵמֶת אִין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ
כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוֹר, וְהוּא יִתְבָּרַךְ מְחִיָּה וּמְהִיָּה
אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְדוֹמָם, צוֹמַח, חַי, מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם
עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֵף הָאָדָם נִשְׁפָּר תַּכְּף-
וּמִיד כְּשֶׁאִין הוֹלֵךְ לוֹ כְּמוֹ שֶׁהוּא רָצָה. וְדָבָר זֶה שֶׁיֵּף הֵן
לְצָעִירִים, הֵן לְמַבְגָּרִים וְהֵן לְזֻקְנִים, קָשֶׁה לָהֶם לְקַלֵּט
דָּבָר זֶה, אֲשֶׁר הַמָּקוֹם הַטּוֹב וְהַבְּטוּחַ בְּיוֹתֵר הוּא רַק אֲצֵל
הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; כִּי כְּשֶׁאָדָם מְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר
אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה כְּדַבֵּר
אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, וְשׁוֹפֵף אֶת לְבוֹ אֵלָיו
יִתְבָּרַךְ, וּמִסֵּפֵר לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל לְבָבוֹ, וְהוֹלֵךְ אֶל
מָקוֹם פְּנוּי שֶׁאִין שָׁם בְּנֵי-אָדָם וְשׁוֹפֵף דְּמָעוֹת כַּמִּים אֵלָיו
יִתְבָּרַךְ, שֶׁיַּחֲסֵם וַיִּרְחַם עָלָיו, אֶז כָּל חַיּוֹ, יִלְכוּ בְּצוּרָה
אַחֲרָת. וְזֶה מְאֹד מְאֹד קָשֶׁה לְהַכְנִיס בְּבְנֵי-אָדָם, כִּי טַבַּע
שֶׁל הָאָדָם שֶׁהוּא נִמְשָׁךְ אַחֲרֵי הַבְּלִי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְאִינוּ
רוֹאֶה וְאִינוּ מְרַגֵּישׁ אֶת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל-כֵּן הוּא
דוֹחֵק אֶת הַשָּׁעָה, וְזֶה אֲשֶׁר מְסַבֵּף אוֹתוֹ בְּכָל מִיּוֹ

כְּדַאי לְחַכּוֹת

סְבוּכִים, אֲבָל אִם הָאָדָם הִיא מְכַנֵּס אֶת עֲצָמוֹ בְּאִמוּנָה
 פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְיִודַע שְׂאִין בְּלִעָדָיו יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, וְאִין
 בֶּן אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם שְׂיִכּוֹל לְהִבִּין אוֹתוֹ מְלַבְדּוֹ יִתְבַּרֵךְ,
 אֲזִי כָּל חֲיָיו הָיוּ עוֹבְרִים בְּצוּרָה אַחֲרֵת, כִּי הִיא רְגִיל
 לְלַכֵּת אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּלְסַפֵּר לוֹ כָּל מֵה שְׂכּוֹאֵב
 לוֹ וְכָל מֵה שְׂמַעִיק לוֹ. אִךְ דְּבַר זֶה כָּל-כָּף קָשָׁה לְהַכְנִיס
 בְּבִנְי-אָדָם, כִּי בְּחֹר צָעִיר עוֹבֵר עָלָיו פָּגַם הַבְּרִית,
 שְׁנִטְמָא מֵחוֹ בְּהִרְהוּרִים רָעִים, וְחוֹשֵׁב מִחֲשָׁבוֹת רָעוֹת
 וְהִסְתַּכְּלִיּוֹת רָעוֹת, עַד שֶׁהוּא בָּא לְהוֹצֵאת זָרַע לְבִטְלָה,
 רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, שְׂזָהוּ עוֹן חָמוּר מְאֹד מְאֹד. וְכֵן אֲבַרֵךְ
 עוֹבְרִים עָלָיו כָּל מִינֵי מְשֻׁבְּרִים וְגַלִּים אַחַר הַחֲתֻנָּה, הֵן
 בְּשִׁבִיל פְּרִנְסָה וְהֵן בְּשִׁבִיל שְׁלוֹם-בַּיִת, וְהֵן שְׂאִינוֹ מְסַתְּדֵר
 עִם הַחֲבֵרָה, וּמְרִים לוֹ הַחַיִּים מְאֹד, וְכֵן כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְגִיל
 עֲמִידָה, וְצָרִיךְ לְחַתֵּן אֶת יְלָדָיו, וְעוֹבְרִים עָלָיו כָּל מִינֵי
 מְשֻׁבְּרִים וְגַלִּים, וּמְכַל שְׂכֵן כְּשֶׁהוּא זָקֵן, וְכֹחוֹ נִחְלָשׁ,
 וְהוֹלֵךְ בְּמַקְל, מְרִים לוֹ הַחַיִּים מְאֹד, וְהוּא פּוֹחַד מְאֹד
 מֵהַמּוֹת, כִּי אִינוֹ יוֹדַע דְּבַר זֶה, אֲשֶׁר הַכֹּל לְכָל אֱלֻקוֹת
 גָּמוּר הוּא, וְאִין לְאָדָם רַק אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְצָרִיךְ
 לְדַבֵּר רַק עִם הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כִּי אִם הָיוּ בְּנֵי-אָדָם
 מְכַנֵּסִים בְּדַעְתָּם דְּבַר זֶה, שְׂאִין לָהֶם רַק הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, וְצָרִיכִים לְדַבֵּר עִם הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּלְסַפֵּר לוֹ
 יִתְבַּרֵךְ כָּל מֵה שְׂמַעִיק לָהֶם, אֲזִי כָּל חַיִּיהֶם הָיוּ חַיִּים
 אַחֲרֵים לְגַמְרֵי, כִּי הָיוּ סְבֻלְנִיִּים גְּדוֹלִים; כִּי הָאִמוּנָה

שְׂאֵדָם מְכַנִּים בְּעֵצְמוֹ, אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדֵי יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מֵעֵצְמוֹ אֶלֶּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן, זֶה אֲשֶׁר מְכַנִּים בְּאָדָם סְבֻלָּנוֹת, שְׂיִסְבֵּל אֶת כָּל הָעוֹבֵר עָלָיו, וַיֵּדַע שׁ"כְּדַאי לַחֲפוֹת", וְאִם מְחַפִּים — מְצַלִּיחִים, אִךְ דְּבָר זֶה מְאֹד קָשָׁה לְהַכְנִיס בְּבִנְיָאָדָם.

וְלִכֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, מֵה לְפָנֶיךָ, אֵל תְּהִיָּה בְּטָלָן, מֵאַחַר שֶׁכָּבַר עָבַר עָלֶיךָ מֵה שֶׁעָבַר, וְנִכְשַׁלְתָּ בְּמֵה שֶׁנִּכְשַׁלְתָּ, וְנִשְׁבַּרְתָּ בְּמֵה שֶׁנִּשְׁבַּרְתָּ, וְנִסְתַּבַּכְתָּ בְּכָל מִינֵי סְבוּכִים עִם אַחֲרִים, רָאָה לְצִיַּת אוֹתִי, וְתִתְחִיל הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה לְשִׁכּוֹחַ מֵהַכֵּל, וְלֹא יִהְיֶה לְךָ שׁוּם עֵסֶק עִם שׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם. וְהַרְגֵּל אֶת עֵצְמְךָ לְדַבֵּר רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ בְּתַמִּימוֹת וּבַפְּשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, וְתִלְךָ תָּמִיד לְמָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם בְּנֵי־אָדָם, וְתַשִּׁיחַ וְתִסְפֹּר לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר בְּלִבְבְּךָ, וְאִז תִּרְאֶה אֲשֶׁר "כְּדַאי לַחֲפוֹת", וְסוּף כָּל סוּף אַחַר הָרַע יָבֹא הַטּוֹב, שְׂיִהְיֶה לְךָ טוֹב בְּגִשְׁמִיּוֹת וְטוֹב בְּרוּחָנִיּוֹת, וְתִרְגִּישׁ אֶת עֵצְמְךָ אָדָם אַחַר לְגַמְרִי.

ב.

אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! עָלֶיךָ לְדַעַת אֲשֶׁר בְּזֶה הָעוֹלָם צָרִיכִים סְבֻלָּנוֹת כְּמוֹ אוֹר לְנִשְׁימָה, וְאִי אֶפְשָׁר לְעַבֵּר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּלִי מִדַּת הַסְּבֻלָּנוֹת, כִּי עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד

בְּעִיּוֹת וְצָרוֹת, עַד שֶׁהוּא נִשְׁבֵּר לְגַמְרִי, וְהַכֵּל מִחֲמַת שְׂאִין לוֹ סִבְלָנוֹת, וּבִכְפָּרֵט מִי שֶׁחָטָא וְנִכְשַׁל בְּפָגַם הַבְּרִית — הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה, דָּבָר זֶה מְכַנִּים בּוֹ עֲצָבִים, שְׂמֵת־עֲצָבִין עַל כָּל אֶחָד; כִּי הַחָטָא הַמְּגַנֶּה הַזֶּה מְכַנִּים בְּאָדָם מִדָּה שֶׁל קִנְיָה וְשִׁנְיָה, שְׂמִקְנָא בְּכָל אֶחָד וְשׁוֹנֵא אֶת כָּל אֶחָד, וְנִעֲשֶׂה אִישׁ בְּלִיעַל וְרַע מְאֹד וְתַמִּיד עָצוּב, וְהוּא מוֹכֵן לְהִתְקוּטֵט עִם כָּל אֶחָד, וְעַל-כֵּן מִי שֶׁרוֹצֵה לְתַקֵּן אֶת הַחָטָא הַמְּגַנֶּה הַזֶּה, עָלָיו לְהִתְגַּבֵּר וְלִהְיוֹת סִבְלָן גָּדוֹל וְלִידַע, שֶׁ"כְּדַאי לְחַכּוֹת", כִּי אֶפְלוּ אִם רוֹצֵה לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי מְאֲמָצִים לִהְיוֹת סִבְלָן וְלְחַכּוֹת הַרְבֵּה, כִּי עַד שִׁזּוּכָה לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אוֹרֵךְ זְמַן רַב, כִּי הֵטֵבַע שֶׁנִּטְבַּע בּוֹ, הָרַע שֶׁנִּכְנַס בּוֹ, הוֹרֵס לוֹ אֶת הַחַיִּים לְגַמְרִי, וְעַל-כֵּן אוֹרֵךְ זְמַן רַב עַד שֶׁמוֹרִיד מֵעֲצָמוֹ אֶת הַמַּדּוֹת הָרַעוֹת וְהַתְּאֻוֹת רָעוֹת. וְלָכֵן כָּל מִי שֶׁרוֹצֵה לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, עָלָיו לְדַעַת, שֶׁהֶכְרַח לוֹ לְחַכּוֹת הַרְבֵּה, וְ"כְּדַאי לְחַכּוֹת", כִּי סוֹף כָּל סוֹף אִם תִּהְיֶה סִבְלָנוֹת לְאָדָם הַרוֹצֵה לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, אֲזַי מִחַל לוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְיִתְעַלֶּה מֵעֵלָה מֵעֵלָה — בֵּין בְּגִשְׁמִי וּבֵין בְּרוּחָנִי, כִּי בְּלִי מִדַּת הַסִּבְלָנוֹת אָדָם הוֹרֵס אֶת עֲצָמוֹ וְהוֹרֵס אֶת עֲתִידוֹ, וְלָכֵן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי מְאֲמָצִים שֶׁבְּעוֹלָם לִהְיוֹת סִבְלָן, וְתַמִּיד תִּזְכֹּר אֲשֶׁר "כְּדַאי לְחַכּוֹת", וְאַף שְׂמֵת־חֻלָּה יִהְיֶה לָךְ מְאֹד קָשָׁה, מֵאַחַר שְׁבוּעֵרוֹת בָּךְ כָּל הַמַּדּוֹת הָרַעוֹת וְהַתְּאֻוֹת הָרַעוֹת,

עם כל זאת אם תהיה חזק בזה, אז תראה נסים נגלים שיעשה עמך הקדוש-ברוך-הוא, כי בעל תשובה צריך לקנות לעצמו מדת הסבלנות, ולדעת אשר "כְּדַאי לְחַכּוֹת".

ג.

אהובי, בני היקר, ראה לחזק את עצמך בכל מיני אפנים שבעולם, ושום דבר לא ישבר אותך. ועליך לדעת, כי מי שרוצה לחזור בתשובה, עליו להתאזר במדת הסבלנות, כי הרע שעשה עד עכשו מושך אותו בחזרה אל החשך והדמיון והשקר ואל התאוות והמדות הרעות והטמאה והבוז שמשקע בהם, ולהפך הנשמה שהתעוררה אצלו בתשובה מושכת אותו אליו יתברך, ובעבור זה עוברת על כל בעל תשובה הרבה מרירות, כי מצד אחד הוא נמשך מאד אחר האין סוף ברוך הוא, ורוצה לבטל את עצמו לגמרי לאין סוף ברוך הוא, ולחזור אליו יתברך, ואינו רוצה שום דבר, רק להפריד לגמרי מהכלי העולם הזה, אבל מצד שני הוא עדין קשור בעבותות אל ההכלים והתאוות והדמיונות והחשך שנפל בהם. ולכן על כל בעל תשובה לחכות הרבה, כי אורך זמן רב עד שעוקר את הרע שנדבק בו. ולכן ראה, אהובי, בני היקר, להמתין הרבה, ותאמין לי ש"כְּדַאי

לְחַכּוֹת", כִּי סוּף כָּל סוּף אַחַר הָרַע יָבוֹא הַטּוֹב. וְעַלֶיךָ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי אַפְנִים שֶׁבְּעוֹלָם שֶׁשׁוּם דָּבָר לֹא יוּכַל לְשַׁבֵּר אוֹתְךָ, וְאִם תִּהְיֶה חֲזָק בְּזֶה תִּצְלִיחַ דְּרַכְךָ תָּמִיד. כִּי יְסוּד הַתְּשׁוּבָה הוּא הַסְּבָלָנוּת, וּמִי שֵׁישׁ לוֹ עֲצָבִים חֲזָקִים וְסוּבֵל יוֹתֵר עַל־יְדֵי שְׂמֻחָה וּמְמַתִּין יוֹתֵר, יִצְמַח לְבַסּוּף לְצַדִּיק גָּדוֹל יוֹתֵר. כִּי חֲזָרָה בַּתְּשׁוּבָה תְּלוּיָה כְּפִי מֵדַת הַסְּבָלָנוּת שֵׁישׁ בּוֹ; כִּי מִצַּד אֶחָד נִמְשָׁךְ אֶל הַטְּמָאָה בַּחֲזָרָה, וּמִצַּד שֵׁנִי נִמְשָׁךְ לְמַעְלָה לְמַעְלָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, לְזֹאת עַד שִׁיזְכֶּה לְזַכֵּךְ אֶת גּוֹפּוֹ וְאֶת נַשְׁמָתוֹ יַחֲלֶף זְמַן רַב. וְעַל־כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר, לְחַכּוֹת הַרְבֵּה, וּבֵין כֶּף תְּרַגֵּיל עֲצָמְךָ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּלִשׁוֹן שֶׁאֲתָה רְגִיל בָּהּ, וְתִסְפֹּר לְהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא כָּל מָה שֶׁעָבַר עֲלֶיךָ, וְתִבְקֹשׁ וְתִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁלֹּא יַעֲזֹב אוֹתְךָ, וְאִז תִּרְאֶה סוּף כָּל סוּף אֶת הַנְּסִים הַנְּגָלִים שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמָּךְ הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא.

ד.

אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר! רָאָה לְהִתְיַשֵּׁב הַיֵּטֵב בְּדַעְתְּךָ מָה עָבַר עֲלֶיךָ בְּחַיֶּיךָ, כָּל־כֶּף הַרְבֵּה צְרוּת וְיִסּוּרִים וּמְרִירוֹת וְדְכָאוֹנוֹת שֶׁסְּבַלְתָּ בְּחַיֶּיךָ, מֵדוּעַ לֹא תִקַּח אֶת עֲצָמְךָ בְּיָדֶיךָ אַחַת וּלְתָמִיד, וְתַעֲשֶׂה הִתְחַדְּשׁוֹת חֲדָשָׁה לְהִתְחַיֵּל מִחֲדָשׁ, וְאִף שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁרְצוֹנְךָ תִּכְף־וּמִיד לְבָרַח מֵהָרַע

נה כְּדַאי לְחַפּוֹת

וְלִהְיוֹת אֶל הַקְּדוּשָׁה, אֲבָל עָלֶיךָ לְהִבִּין שְׂדֵבֵר זֶה בְּלִמִּי
אֲפָשִׁי בְּפַעַם אַחַת, מֵאַחַר שֶׁכָּבַר נִלְכַּדְתָּ בְּכָל מִינֵי
חֲטָאִים וְעוֹנוֹת וּפְשָׁעִים, וְעָבַר עָלֶיךָ בְּחַיִּים מֵהַ שֶׁעָבַר.
עָלֶיךָ לְדַעַת, שֶׁצָּרִיכִים לְחַפּוֹת וְ"כְּדַאי לְחַפּוֹת", וְכִכֵּל
שֶׁתִּמְתֵּינָה יוֹתֵר וְתִהְיֶה לְךָ סִבְלָנוּת, אֲפִלּוּ שֶׁשׁוֹכְרִים אוֹתְךָ
לְגַמְרִי, וְנִדְמָה לְךָ כְּאִלּוּ אֲבָד מָנוֹס וְתִקְנָה מִמֶּךָ, וְכִאִלּוּ
אִף פַּעַם לֹא תִכְנַס אֶל הַקְּדוּשָׁה וְכִדּוּמָה, כֹּל מִינֵי פְתוּיִים
וּמַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת וְדַמְיוֹנוֹת שֶׁיַּעֲלוּ לְךָ עַל מַחֲשַׁבְתְּךָ, עִם
כֹּל זֹאת תִּהְיֶה עֲקָשָׁן גָּדוֹל מְאֹד, וְתִחַכֶּה בְּסִבְלָנוּת גְּדוֹלָה,
וְרַק תִּמְשִׁיךְ לְמִשְׁךָ אֶת עֲצָמְךָ אֵלָיו יְתַבְּרֶךָ, אֲזִי תִרְאֶה סוּף
כֹּל סוּף אֵיךְ כֹּל הַיְרִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת וְכֹל הַהִתְרַחֲקוֹת
יִתְהַפְּכוּ לְעֲלִיּוֹת גְּדוֹלוֹת. כִּי כָּל גְּדוֹל בְּחַזְרָה בְּתִשׁוּבָה
— שֶׁעַל הָאָדָם לְחַפּוֹת הַרְבֵּה בְּסִבְלָנוּת גְּדוֹלָה, וְכִכֵּל
שֶׁתִּגְדֵּל הַמִּתְנַתּוֹ וְסִבְלָנוּתוֹ — יִצְלִיחַ יוֹתֵר בְּחַיִּים, כִּי אֶת
הַחַיִּים אֵי אֲפָשִׁי לְעָבֹר אֲלֵא עַל-יְדֵי סִבְלָנוּת; וְעַל-כֵּן
רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְחַפּוֹת, וְ"כְּדַאי לְחַפּוֹת", וְאִף
שֶׁבִין כָּךְ מְרִים לְךָ מְאֹד הַחַיִּים, וְאֵינְךָ יוֹדֵעַ מֵהַ לַעֲשׂוֹת
עִם עֲצָמְךָ, עִם כֹּל זֹאת רְאֵה לְהַרְגִּיל אֶת עֲצָמְךָ לַעֲשׂוֹת
בְּכָל פַּעַם הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה, וְלִדְבֹר אֵלָיו יְתַבְּרֶךָ, כְּאֲשֶׁר
יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעְהוֹ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, וְתִלְךָ אֶל מְקוֹם שְׂאִין
שֵׁם בְּנֵי-אָדָם, וְתִשִּׁיחַ וְתִסְפֹּר לוֹ יְתַבְּרֶךָ אֶת כֹּל אֲשֶׁר עִם
לְבָבְךָ, אֲשֶׁר הָעֵצָה הַזֹּאת עוֹלָה עַל כֹּל הָעֵצוֹת. כִּי כֹל
הָעֵצוֹת קָשָׁה לְקַיֵּם, אִיזוֹ עֵצָה שֶׁיִּתְּנוּ לְךָ, אֵינְנָה קְלָה

כְּדַאי לְחַכּוֹת

לְקִיּוּם, לֹא-כֵן אִם תִּרְגִּיל אֶת עֲצֻמָּךְ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, וְתִבְקַשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ שְׂתוּכַל לְקַיֵּם כָּל יַעֲצָה וְעֲצָה שֶׁנִּתֵּן לָךְ, אֲזַי תִּזְכֶּה לְקִיּוּמִי, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא כְּלָלִיּוֹת הָעֲצוֹת, וְעַם תְּפִלָּה צְרִיכִים הַרְבֵּה לְחַכּוֹת, כִּי אֵין רוּאִים תְּכַף-וּמְיָד יִשׁוּעָה, אֲלֹא אַחֲרֵי שְׂאָדָם עֲקֻשָׁן גְּדוֹל וְאֵינוֹ עוֹזֵב אֶת עֲצֻמוֹ, וְאֶפְלוֹ שְׂרוּאָה שְׁכָל הָעוֹלָם כְּלוֹ נִגְדוֹ וְאֵין עוֹזְבִים אוֹתוֹ וְשׁוֹכְרִים אוֹתוֹ וּמַבְזִים וּמַגְדִּיפִים וּמַחְרִפִים וּמְשַׁפִּילִים אוֹתוֹ, וּמְדַבְּרִים תַּחַת גְּבוּ, עִם כָּל זֹאת הוּא אֵינוֹ מִתְפַּעֵל מֵאֶף אֶחָד, רַק מִמְשִׁיךְ אֶת עֲצֻמוֹ אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְתִמִּיד בּוֹרַח רַק אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְיִשׁ לוֹ בְּזָה עֲקֻשְׁנוֹת חֲזָקָה, אֲזַי מְצַלִּיחַ דְּרָכּוֹ. וְלִכֵּן רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, מֵה לְפָנֶיךָ, אִם אַתָּה רוֹצֵה לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, "כְּדַאי לְחַכּוֹת", וּבְזָה שְׂתַחֲכֶה — תְּצַלִּיחַ דְּרָכְךָ מְאֹד.

ה.

עָלֶיךָ לְדַעַת, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי כָל הַהִתְרַחֲקוֹת שֶׁל רַב בְּנֵי-אָדָם שֶׁנִּתְרַחֲקוּ מִהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּמֵאֲבָדִים מֵה שְׂמֵאֲבָדִים — חַיִּים אֲמִתִּיִּים וְנִצְחִיִּים, חַיִּים אֲרַכִּים, חַיִּים מְתַקִּים, רַבִּם כְּכֹלָם הוּא רַק מִחֲמַת חֲלִישׁוֹת הַדַּעַת שֶׁנוֹפְלִים בְּדַעְתָּם; כִּי רַב רַבִּם הַתְּנוֹסוּ כַּמָּה פְּעָמִים

שֶׁהִתְחִילוּ קִצַּת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְאַחֲר־כֵּן נִפְלוּ
 לְמַה שֶּׁנִּפְלוּ, כָּל אֶחָד לְפִי נִפְּלוּתוֹ, רַחֲמָנָא לְצַלָּן,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה יִיֵאָשׁוּ עֲצָמָם מִלְּהִתְחִיל עוֹד, וַיֵּשׁ בְּנֵי-אָדָם
 שֶׁנִּתְעוֹרְרוּ קִצַּת וְהִתְעֵלוּ יוֹתֵר, אֲבָל אַחֲר־כֵּן נִפְלוּ, וַיֵּשׁ
 שָׁעֵלוּ עוֹד יוֹתֵר וְאַחֲר־כֵּן נִפְלוּ עוֹד יוֹתֵר עַד שֶׁנִּתְיָאֲשׁוּ
 לְגַמְרֵי. וּבִאֲמַת זֹו עָקַר טְעוּתָם, כִּי כָּל הַחַיִּים צָרִיף אָדָם
 לְהִיּוֹת סִבְלָן. וְעַלִּיף לְזִכֹּר הֵיטֵב שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְקַפֵּץ אֶל
 תוֹךְ הַקְּדוּשָׁה בְּפַעַם אַחַת, וּבְכַפְרֵט מִי שֶׁחָטָא בְּפָגַם הַבְּרִית
 — הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה, וְנִכְשַׁל בְּכָל מִינֵי זֶהֱמָה,
 מִחֲשָׁבוֹת רָעוֹת וְהִרְהוּרִים רָעִים וְהִסְתַּכְּלִיּוֹת רָעוֹת, אֲשֶׁר
 דָּבַר זֶה מֵעַקָּם לוֹ אֵת הַמַּחַ, וּמִבִּיאוֹ לְעַצְבוֹת וּלְדַכְּאוֹן
 פְּנִימִי, הֵהֱכִיחַ לוֹ לְחַכּוֹת הַרְּבִיהַ עַד שֶׁזוֹכָה לְעַקֹּר מֵעַצְמוֹ
 אֵת הָרָע. וְלִכֵּן הִרְגַּל אֵת עֲצָמָךְ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ,
 וְתִתְפַּלֵּל הַתְּפִלוֹת הַקְּבוּעוֹת — שְׁחֲרִית, מִנְּחָה, עֶרְבִית
 מְלָה בְּמְלָה, וְכֵן תִּרְגִּיל אֵת עֲצָמָךְ לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם:
 מְקַרָּא, מְשָׁנָה, גְּמָרָא, מְדַרְשׁ, וְאַף שֶׁמְצַד אֶחָד אַתָּה
 חוֹשֵׁק מְאֹד לְהִיּוֹת בְּכָל חֵלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּרְצוֹנָךְ
 לְלַמֵּד אֵת כָּל הַתּוֹרָה עַל רַגְלֵי אַחַת, עִם כָּל זֹאת עַלִּיף
 לְהִבִּין שְׂזֵה בְּלִתֵּי אֶפְשָׁרִי, וְצָרִיכִים לְחַכּוֹת הַרְּבִיהַ, כִּי
 הַתּוֹרָה לֹא נִלְמְדַת בְּיוֹם אֶחָד וְלֹא בְּשָׁבוּעַ אֶחָד, לֹא
 בְּחֹדֶשׁ אֶחָד וְלֹא בְּשָׁנָה אַחַת, וְאוֹרֵךְ זְמַן רַב. וְלִכֵּן מִי
 שְׁחוֹגֵר אֵת מְתַנְּיוֹ לְלַמֵּד אֵת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, עַלִּיו לִידַע
 שֶׁ"כְּדַאי לְחַכּוֹת", וּבְכָל יוֹם יִלְמַד מְעַט וְעוֹד מְעַט וְעוֹד

מַעֲט, עַד שְׁלִבְסוּף יִזְכֶּה לְסִיִּים אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, וַיִּקְנֶה לְעֲצֻמוֹ הַשְּׁפָלוּת עֲלִיוֹנוֹת וְשִׁכְלִיּוֹת עֲמֻקּוֹת וְשִׁכְלֵי אֱלֹקֵי, וַיִּשְׁיג הַשְּׁגוֹת נוֹרְאוֹת וְנִפְלְאוֹת וְגִלּוֹי אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכִמּוֹ-כֵן בַּתְּפִלָּה אִי אֶפְשָׁר לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה, וְאִף שְׁרוּצָה יִשׁוּעָה תִּכְף-וּמְיָד, עָלָיו לְדַעַת שְׁצָרִיכִים לַחֲפוֹת הַרְבֵּה ו"כְּדַאי לַחֲפוֹת", וְאִם אָדָם מְחַכֶּה וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה אַחֵר תְּפִלָּה, וּמִבְקֵשׁ וּמִתְחַנֵּן מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כָּל מֵה שְׁצָרִיךְ, וְאִף שְׁנִדְמָה לוֹ בַּהֲתַחֲלָה שְׁאֵף אֶחָד אֵינּוּ רוּצָה בּוֹ, וְאִף אֶחָד אֵינּוּ צָרִיךְ אוֹתוֹ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁבְנֵי-אָדָם מְשִׁפִּילִים אוֹתוֹ וּמְרַחֲקִים אוֹתוֹ וְלוֹעֲגִים לוֹ, עִם כָּל זֹאת אֵינּוּ שֵׁם לֵב לְכָל זֶה, וְאֵינּוּ מְסַתְּפֵל עַל אֵף אֶחָד, דִּיקָא אָדָם כְּזֶה מְצַלִּיחַ וְזוֹכֶה לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ עֲרֻבוֹת, נְעִימוֹת, יְדִידוֹת, זִיו, חֵיּוֹת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. וּבִלְבָד, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, שְׁתִּהְיֶה חֲזֵק מְאֹד בְּמִדַּת הַסְּבִלְנוּת, לַחֲפוֹת וְלֹא לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה, כִּי כְּשֶׁדוֹחֲקִים אֶת הַשְּׁעָה, מִתְחִילִים לְסַבֵּל סְבֵל גָּדוֹל. וְכֵן עִם בְּנֵי-אָדָם אִי אֶפְשָׁר לְהַצְלִיחַ אֶלָּא עַל-יְדֵי שְׂמֻחִים, וְאִף שְׂבִין כֶּף הֵם לוֹעֲגִים וְצוֹחֲקִים מִמֶּנִּי עָלַי לַחֲפוֹת ו"כְּדַאי לַחֲפוֹת", כִּי סוּף כָּל סוּף אִם אֶזְכֶּה לַחֲפוֹת, כָּלֵם יִפְלוּ תַּחַת רַגְלִי. וְלִכֵּן רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְקַחַת לְעֲצֻמָּךְ אֶת הַלְמוּדִים הָעֲמֻקִּים הָאֵלֶּה, כִּי הֵם כְּלָלִים גְּדוֹלִים בְּחַיִּים הַגְּשָׁמִיִּים, שְׁאָדָם צָרִיךְ לְדַעַת, אִם בְּרִצּוֹנוֹ לְהַצְלִיחַ בַּחֲבָרָה, וְאִם רוּצָה לְרַכֵּשׁ אֶהֱדַת בְּנֵי-אָדָם, "כְּדַאי לַחֲפוֹת" וְלֹא לְדַחֵק אֶת

הַשָּׁעָה, וְאָסוּר לוֹ לְתַחַב אֶת אָפוֹ לְשׁוֹם מְקוֹם וּבְשׁוֹם דְּבַר, וְאִם יִהְיֶה חֲזַק בְּעֵצְמוֹ, כָּלֵם יָבוֹאוּ אֵלָיו וַיִּסְפְּרוּ לוֹ כָּל מַה שֶּׁרָצָה לְשַׁמַּע קִדְּם; כִּי עַל-יַדֵּי שְׂאֲדָם זֹכָה לְסַבְּלָנוֹת וּמִמֶּתִין, אֲזִי כָּלֵם רָצִים אַחֲר־כֶּף אֵלָיו, וּמְכַבְּדִים וּמִיְקָרִים אוֹתוֹ מְאֹד. וּכְמוֹ-כֵן בְּרוּחַנִיּוֹת, כְּשֶׁאָדָם רוֹצֶה יוֹתֵר לְלַמֵּד וּלְהַתְעַלּוֹת, וְרוֹאֶה שְׂאִין הוֹלֵךְ לוֹ, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן הוּא מְחַכֶּה בְּסַבְּלָנוֹת, אֲזוֹ זֹכָה לְהַתְעַלּוֹת בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה. וְזָכַר כָּלֵל זֶה כִּי תִצְטָרֵךְ אוֹתוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיֶךָ — בֵּין בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבֵין בְּרוּחַנִיּוֹת; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁזֹכָה לְחַכּוֹת בְּסַבְּלָנוֹת גְּדוֹלָה, אֲזוֹ יִצְלִיחַ דְּרָכּוֹ.

ו.

צָרִיךְ שֶׁתִּדְעַ, אֶהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר אֵי אֶפְשֶׁר לְעֵבֵר אֶת זֶה הָעוֹלָם אֲלֵא בְּמִדַּת הַסַּבְּלָנוֹת, וְכָל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים וְהַמְרִירוֹת שֶׁעוֹבְרִים עַל בְּנֵי-אָדָם הֵם מִפְּנֵי שְׂאִין לָהֶם סַבְּלָנוֹת, וְעַקֵּר הַסַּבְּלָנוֹת זֹכִים רַק עַל-יַדֵּי אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה; כִּי כְּשֶׁאָדָם מְכַנֵּס בְּעֵצְמוֹ שְׂאִין שׁוֹם מְצִיאֹת בְּלִעְדָיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבָּרֵךְ מְחִיָּה וּמְהִיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמַח, חִי, מְדַבֵּר, הֵם עֵצָם עֵצְמִיּוֹת חִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, עַל-יַדֵּי-זֶה הוּא סוֹבֵל אֶת כָּל הַבָּא עָלָיו, כִּי מְרַגֵּיל אֶת עֵצְמוֹ לְדַבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; וּבְאֵמַת הָעֵצָה הַזֹּאת שְׂאֲדָם מְרַגֵּיל אֶת עֵצְמוֹ

לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהוֹלֵךְ אֶל מְקוֹם שְׂאִין שָׁם
 בְּנֵי-אָדָם, וַיִּמְשִׁיחַ וַיִּמְסַפֵּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ אֵלָיו
 יִתְבָּרַךְ, זֶה מְכַנֵּס בְּאָדָם אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וַיִּמָּה
 גַּם שְׂמֵכָנִיס בּוֹ יֵשׁוּב הַדַּעַת, וַיִּמְבִּיאוּ לְהִיּוֹת סִבְלָן גָּדוֹל
 עַל כָּל הַבָּא עֲלָיו; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֱהוֹבִי, בְּנֵי הַיִּקָּר,
 לְהִתְחַזֵּק מְאֹד בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוּת, אֲשֶׁר זֶה עֵקֶר הַחַיִּים בְּזֶה
 הָעוֹלָם, וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד עוֹבֵר בְּזֶה הָעוֹלָם כָּל-כָּף
 הַרְבֵּה צָרוֹת וַיְסוּרִים וּמְרִירוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת, עַד שֵׁישׁ
 בְּנֵי-אָדָם שְׂמֵת־אֲבָדִים, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, כִּי נִכְנָסִים בְּלַחֵץ
 כְּזֶה, שְׂנֵדְמָה לָהֶם, שְׂאֲבַד מְנוּס וְתִקְוָה מֵהֶם, וַיִּכְאֲלוּ אַף
 פַּעַם בַּחַיִּים לֹא יִהְיֶה לָהֶם כְּבוֹד טוֹב, וְכָל-כָּף מֵר לָהֶם,
 עַד שְׂעוֹשִׁים קֶץ לַחַיִּיהֶם, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן. וַיֵּשׁ בְּנֵי-אָדָם
 שְׂנִקְלָעִים לְצָרוֹת וּלְחֻבוֹת וּלְמְרִירוֹת, עַד שְׂנִתְפָּסִים
 בְּבֵית-סֵהַר, וְסוֹבְלִים שָׁם עֲנוּיִים קָשִׁים וּמְרִים, וַיֵּשׁ כְּאֵלוֹ
 שְׂהִסְתַּבְּכוּ עִם אֲנָשֵׁי דְלָא מְעֵלִי, אֲנָשִׁים מִהָעוֹלָם
 הַתְּחַתּוֹן, שְׂרוּדְפִים אַחֲרֵיהֶם כָּל יְמֵי חַיִּיהֶם, וְהֵם צְרִיכִים
 לְהִתְחַבֵּא, וְכָל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים הָאֵלֶּה הָאָדָם גָּרַם
 לְעַצְמוֹ רַק מִחֲמַת שְׂלֹא חִכָּה, וְלֹא הִיָּתָה לוֹ מִדַּת
 הַסְּבָלָנוּת, כִּי אִם הִיָּתָה לָאָדָם מִדַּת הַסְּבָלָנוּת, לֹא הָיָה
 מִסְתַּבֵּף עִם אַף אֶחָד, אֶלָּא הָיָה מְרַגֵּל אֶת עַצְמוֹ לְבִרְחָה
 אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכָל מֵה שְׂהָיָה צְרִיךְ, הָיָה מְבַקֵּשׁ
 מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כִּי עַל הָאָדָם לְהִרְגִיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו
 יִתְבָּרַךְ כְּמוֹ שְׂמַדְבְּרִים אֶל בְּשָׂר וְדָם פָּנִים אֶל פָּנִים, וְזֶה

כְּדַאי לְחַפּוֹת

סא

תְּלוּי כְּפִי הָאֲמוּנָה הַבְּרוּרָה וְהַמְזַכֶּכֶת שְׁאֵדָם מֵאֲמִין,
כִּי אִם מֵאֲמִין שְׁאִין בִּלְעָדָיו יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבַּרֵּךְ
מִחַיָּה וּמִהוּיָה וּמִקָּיָם אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמָח,
חַי, מְדַבֵּר, הֵם עֵצִים עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְדָבָר
גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ נֶעֱשֶׂה מֵעֲצָמוֹ, אֲלֵא בְּהַשְׁגָּחַת
הַמֵּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא תָּמִיד מְדַבֵּר אֶל
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמִחֲמַת שְׁאִין הָאָדָם חֲזָק בְּזֶה, עַל-כֵּן
מִמַּעַט בְּתַפְלָה. וְלִכֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְקַחַת אֶת
עֲצָמָךְ בְּיָדֶיךָ, וְתַדַּע, שֶׁ"כְּדַאי לְחַפּוֹת", כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם
צָרִיכִים לְהִמָּתִין עַל כָּל דְּבָר, וְאָסוּר לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה,
וְאִפְלוּ שְׁמָרִים לָךְ הַחַיִּים מְאֹד מְאֹד, בְּרַח לָךְ אֱלֹהֵי
יִתְבַּרֵּךְ, וְתַשִּׁיחַ וְתַסְפֹּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבַבְךָ רַק לְפָנָיו
יִתְבַּרֵּךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּנְצֹל מִכָּל מִינֵי צָרוֹת וְיִסּוּרִים
הַמְּסַבְּבִים אוֹתְךָ, וְאִם תִּהְיֶה חֲזָק בְּזֶה, אֲזוּ טוֹב לָךְ כָּל
הַיָּמִים.

ז.

אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, רָאָה לְחַפּוֹת עַל כָּל דְּבָר, וְעֲלִיךָ
לְזַכֵּר אֶת הַכָּלֵל הַזֶּה, שְׁאִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל מֶה שְׁרוּצִים בְּיוֹם
אֶחָד, בְּשָׁעָה אַחַת וּבְרִגְעָה אֶחָד, הַהִכָּרַח לְחַפּוֹת בְּזֶה
הָעוֹלָם, כִּי כִּךָ בָּרָא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, שְׁאֵדָם
צָרִיךְ לְחַפּוֹת, וְאִם יֵשׁ לוֹ סְבָלָנוֹת וְעֲצָבִים חֲזָקִים, וְהוּא

מַחֲכָה, אֲזַי מְצַלִּיחַ סוּף כָּל סוּף, וּמַגִּיעַ אֶל יַעוּדוֹ וְעַנְיָנוּ;
כִּי עֶקֶר הַצְּלַחַת הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא רַק כְּשֶׁמַּחֲכָה,
וְאִם מַחֲכָה וּמְצַפֶּה וּמְקוֹה, לְבִסוּף מְקַבֵּל מֵה שְׂרָצָה,
אֲבָל הָעֶקֶר תְּלוּי רַק כְּפִי שְׂאוּזֵר אֶת עֲצָמוֹ בְּמִדַּת
הַסְּבָלָנוּת. וְאִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ אֶל מִדַּת הַסְּבָלָנוּת אֲלָא
עַל-יְדֵי תְּפִלָּה, שְׂאָדָם מְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר אֶל
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְחַזֵּק
אֶת עֲצָמָךְ בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים שְׂבַעוֹלָם, וְתִהְיֶה חֲזָק וְאֲמִיץ
בְּעִבּוּדָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת, וְאִז טוֹב לָךְ בְּזֶה וּבְכָא כָּל הַיָּמִים.
אֲשֶׁרֵי מִי שְׂמַכְנִים דְּבַרְיָנוּ אֵלֶּה בְּתוֹךְ לְבוֹ, וְיִוְדַע שְׂבִזָּה
הָעוֹלָם צְרִיכִים הַרְּבֵה לַחֲפוֹת, וְצְרִיכִים הַרְּבֵה סְבָלָנוּת
— הֵן מֵעֲצָמוֹ וְהֵן מֵאֲשֶׁתּוֹ, הֵן מִיְלָדֵיו וְהֵן מִשְׁכְּנָיו
וּמְקָרוֹבָיו, וְהֵן עִם כָּל אָדָם, וְאִז אִם הוּא סְבָלָן — יַעֲבֹר
עַל הַכֹּל. וּמָה עוֹשִׂים בְּעֵת הַסְּבָלָנוּת? בּוֹרְחִים אֶל
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמְדַבְּרִים אֵלָיו כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל
רֵעֵהוּ, וּמְרַבִּים בְּתְּפִלָּה וּבְקִשָּׁה, וְאִם יֵשׁ לְאָדָם עֲצָבִים
חֲזָקִים מְאֹד, וְלֹא נִשְׁבֵּר מִשׁוּם דְּבַר שְׂבַעוֹלָם, אֲפֹלוּ שְׂכַל
הָעוֹלָם כָּלוּ עוֹמְדִים נִגְדוּ, אִז וַיִּקָּא יִצְלִיחַ דְּרַכּוֹ, וַיִּשְׁבֵּר
אֶת כָּל הַמְּנִיעוֹת, וַיִּתְּבַטֵּל לְגַמְרֵי לְאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא,
וַיֵּאִיר עָלָיו מְלֶךְ הַכְּבוֹד בְּהֶאֱרָה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד, עַד
שְׂיִזְכָּה לְהַרְגִישׁ טַעַם עוֹלָם הַבָּא בְּעוֹלָם הַזֶּה מִמָּשׁ;
אֲשֶׁרֵי לוֹ בְּזֶה וְאֲשֶׁרֵי לוֹ בְּכָא!